Büyük Cumhuriyetçi Hoca: Mümtaz Soysal

Hamdi Yaver AKTAN

(12 Kasım 2021 Cumhuriyet gazetesi)

“Türkiye Cumhuriyeti, büyük olaylardan ve sarsıntılardan geçmeden kurulmuş sıradan bir cumhuriyet değil. Temelinde bir ölüm kalım savaşı ve özünde çok şeyi değiştirmeye yönelik bir devrimcilik yatıyor. Ayakta kalabilmesi için ülke bağımsızlığı, ulus bütünlüğüve laiklik gibi temel kavramların saklı tutulması, korunması, gerekiyor. Böyle bir cumhuriyette bu kavramlar demokratik sürecin de çerçevesi sayılmak zorundadır. Cumhuriyetin kuruluşundaki savaşı kazanan bir ordunun bu kavramları sahiplenmesi ve korumaya çalışması da ancak böyle açıklanabilir”1 diyordu Büyük Cumhuriyetçi!..

Sonra devam ediyordu:

“... Anadili ulusal ve resmi dilden farklı olan vatandaşların kendi kişiliklerini geliştirmeleri ve bu kişiliği içinde bulundukları topluma da kabul ettirebilmeleri, söz konusu özgürlüklerle birlikte, onlar için hak, devlet için de görev olan bir sorunun iyi çözülmesine bağlıdır: Büyük ulusal çerçevede temel iletişim aracı olan yani bütün vatandaşların birbirleriyle ve sistemle ilişki içinde olmalarını sağlayacak tek ortak araç olacak bir dilin kadın-erkek herkese en iyi biçimde öğretilmesi. Çünkü böyle bir araç edinmeden toplumda yurttaşların eşitliğini sağlamak, elde edilebilecek en iyi eğitimi almak, kişiliğini geliştirip yükselmek mümkün değil. Elbet bunların olabilmesi için başka şeyler de gerekli ama, başlangıç koşulu ‘olmazsa olmaz’ koşul bu. Cumhuriyetin büyük başarısızlığı da burada”2

BAŞKANLIK SİSTEMİ UYARISI

Demokrasiyi yıkmaktan, devleti düzeltmkten ne anlaşılması gerektiğini ise özlü bir biçimde yazıyordu Mümtaz Soysal:

“Parlementer sistem şimdiye kadar doğru dürüst ve kendi kurallarına tam olarak uygulanmamıştır ki şimdi değiştirilmesinden ve başka bir sisteme geçişten haklı olarak söz edilebilsin.

Hele başkanlık sisteminden söz edildiğinde hemen akla gelmesi gereken nokta, bu toplumda yüzyıllarca sürmüş olan padişahlık geleneği ve bunun neredeyse genlere işlemiş olan etkileridir. Üstelik, çok daha sınırlı yetkilerle devlet başkanlığı yapmış olan cumhurbaşkanları zamanında yaşanan otoriterce uygulamaların, Atatürk ve bir ölçüde İsmet İnönü dönemleri dışında, pek parlak olmadığı anımsanırsa güçlü yetkilerle donatılmış... devlet başkanlığının bu toplumdaki sonuçlarını tahmin etmek hiç de zor değildir. Üstelik, başkanlık ve yarı-başkanlık sistemleri yasama - yürütme diyaloğuna ve parlamentonun eleştiri yetkilerine yeni sınırlamalar da getirecektir. Bu sınırlamalar yüzünden, demokrasi deneyimi pek de uzun olmayan bir ülkenin kurumsallaşmış bir otoriter rejime kayması hiç de küçümsenecek bir olasılık sayılmaz.”3

EŞSİZ ÖNGÖRÜ
Hoca, adeta kâhin gibi yazmış görünüyor Cumhuriyetin 75.yılına yakın yazdığı Çürüyüşten Dirilişe'de!

Yine görülüyor ki son yıllarda huzursuzdu ama huzursuzluğu "güzel huzursuzluk" değildi!

Daha öncesi mi? Yön Bildirisi'ni yazarken Türkiye'nin yönünü yazıyordu. Ya da anayasayı anlatıyordu, gözaltına alınırken. Siyasal Bilgiler Fakültesi dekanı Mümtaz Soysal, halk sahip çıkmadığı sürece anayasanın kalıcı olamayacağını!..

"Ben Amerika'yı memnun etmek için dünyaya gelmedim" diyordu dışişleri bakanı olduğunda, üstelik ABD'de!

Unvanları / kimlikleri çoktu: Akademisyendi, yazardı, siyasetçiydi, düşünürdü. Her şeyden önce Cumhuriyetçiydi. Cumhuriyetin devrimciliğine inananlardandı. Türkiye'de "Cumhuriyetçiyim!" demek o kadar ucuz ve kolay olmamalıdır... Hele hele, "İkinci cumhuriyet, etiketi altında, zaten rayından çıkmış olan bir cumhuriyeti bu kez ters yöne giden bir yola sokmak hiç olmazdı".4

"Devrimci Cumhuriyetin en büyük başarılarından biri, düşünce ve sanat alanlarında evrensel insanlık değerlerine yönelik bir kültürel gelişmenin yolunu açmış olmasıdır. Laik ve hümanist bir eğitimin şimdiye kadar bu amacı gerçekleştirmeye yetmemiş olması, aynı yöndeki çabalardan vazgeçmek için gerekli bir gerekçe değildi"5 Mümtaz Soysal için!

"Cumhuriyet ideolojisiyle yetişenler hâlâ vardır, tükenmemişlerdir" anlamında yazı yazmıştı. Yıllar sonra teşekkür ettiğimde "herhalde" sözcüğü ile yanıtlarken büyük bir "tevazu" ile teşekküre gerek olmadığını söylemek istemişti.

FETÖ takımının saldırıları devam ederken karşılaşmıştık, "Seni hayranlıkla izliyorum" demişti.

BÜYÜK ONUR
Büyük Cumhuriyetçi Mümtaz Hoca'nın sözleri, benim için onurdu. Yanında küçük bir sandalyede oturmaya hak kazandığımı düşünmüştüm; "Hocam, bu sözlerinizi duyduktan sonra saldırılar devam edebilir, umurumda değil" derken gizliden gizliye övünüyordum.

Mümtaz Soysal Hoca'dan geçmiştim çünkü!

Hafızamın güçlü olduğunu söylerler!.. Ama Siyasal Bilgiler Dekanı'nı mahkûm etmek isteyen yargıçları hiç anımsayamıyorum; üstelik meslektaş(?) olmama karşın.

HAMDİ YAVER AKTAN

Notlar

1- Mümtaz Soysal, Çürüyüşten Diriliş, Cumhuriyet Kitapları, s.23

2- Soysal, age. s.43

3- Sosyal, age. s.88-89

4- Soysal, age. s. 26-27

5- Soysal, age. s.27-28